

موزه‌داری و موزه‌ها

مناظره
محمدرضا مهدی

دانشگاه پیام نور

بهاره حاجیها مریم خرم‌نور

حمیدارباغ

۱۳۹۲

فهرست مطالب

۷	پیشگفتار مولفان بر ویرایش دوم
۹	بخش اول: موزه و موزه‌داری
۱۱	فصل اول: کلیات
۱۲	تاریخ موزه‌ها
۲۱	انواع موزه‌ها
۳۱	فصل دوم: سیاست و شیوه‌ها: گردآوری منابع موزه‌ای
۳۱	سیاست گردآوری منابع موزه‌ای
۳۳	شیوه‌ها و منابع گردآوری منابع موزه‌ای
۴۱	فصل سوم: سایر وظایف موزه‌ها
۴۱	مستند سازی
۴۵	حفظ و نگهداری
۴۹	استفاده تحقیقاتی از منابع موزه‌ها
۵۲	نمایش آثار موزه‌ای
۵۵	نمایشگاه‌های موقت
۵۶	موزه‌های مجازی
۵۷	طراحی نمایشگاه
۶۰	برنامه‌های آموزشی در موزه‌ها
۶۵	فصل چهارم: مدیریت منابع انسانی و ارزیابی عملکرد در موزه‌ها
۶۵	مدیریت منابع انسانی
۷۰	ارزیابی عملکرد در موزه‌ها
۷۵	فصل پنجم: بازاریابی موزه
۷۶	مطالعات بازار
۸۸	آمیخته بازاریابی موزه

فصل ششم: شورای بین‌المللی موزه‌ها و کدهای اخلاقی موزه‌داری.....	۹۳
شورای بین‌المللی موزه‌ها.....	۹۳
کدهای اخلاقی ایکوم.....	۱۰۷
فصل هفتم: روندها و چالش‌های پیش روی موزه‌ها.....	۱۰۹
تأمین منابع مالی موزه‌ها.....	۱۰۹
جذب بازدیدکنندگان.....	۱۱۱
کلیت اشیاء موزه‌ای.....	۱۱۳
کنسرسیون‌های بین‌المللی حاکم بر مالکیت فرهنگی.....	۱۱۴
بقایای انسان و اشیاء تبرک و مقدس برای افراد محلی.....	۱۱۵
آثار هنری سرورق خین جنگ جهانی دوم توسط رژیم آلمان نازی.....	۱۱۶
سرقت و تخریب آثار و اسناد.....	۱۱۷
دارایی‌های فکری.....	۱۱۹
موزه‌های مجازی و اینترنت.....	۱۲۰
بخش دوم: موزه‌ها.....	۱۲۳
مقدمه: ردپای نخستین موزه‌ها در ایران.....	۱۲۵
فصل هشتم: موزه ملی ایران.....	۱۲۹
بخشهای مختلف موزه.....	۱۳۴
مجموعه‌های اختصاصی.....	۱۳۸
موزه دوران اسلامی.....	۱۳۹
بخش مهر و سکه.....	۱۴۱
کتابخانه.....	۱۴۲
فصل نهم: موزه آستان قدس رضوی و موزه ملی ملک.....	۱۴۳
مجموعه موزه‌های آستان قدس رضوی.....	۱۴۴
انتشارات و تبلیغات.....	۱۵۷
واحد اطلاع رسانی.....	۱۵۷
موزه ملی ملک.....	۱۵۹
بنیان‌گذار موزه.....	۱۵۹
تالار سکه موزه ملک.....	۱۶۱

۱۶۲.....	تالار آثار هنری موزه ملک.....
۱۶۳.....	بازوی جنوبی سالن آثار هنری.....
۱۶۵.....	تالار اصلی موزه ملک.....
۱۶۵.....	تالار تبر موزه ملک.....
۱۶۶.....	تالار فرش موزه ملی ملک.....
۱۶۶.....	کتابخانه.....
۱۶۹.....	فصل ششم: موزه جواهرات ملی ایران.....
۱۷۰.....	بنای موزه.....
۱۷۱.....	مجموعه بنا و آثار داخل آنها.....
۱۷۷.....	فصل یازدهم: کاخ موزه گلستان.....
۱۷۸.....	ایوان تخت مرمر ایوان المذکومه.....
۱۷۹.....	تالار آئینه.....
۱۸۰.....	تالار الماس.....
۱۸۰.....	تالار سلام، اتاق موزه.....
۱۸۱.....	تالار عاج یا سفره‌خانه.....
۱۸۱.....	چادرخانه.....
۱۸۱.....	خلوت کریمخانی یا جلوخان.....
۱۸۳.....	شمس‌العماره.....
۱۸۴.....	عمارت بادگیر.....
۱۸۴.....	عمارت برلیان.....
۱۸۴.....	عمارت خوابگاه.....
۱۸۵.....	کاخ ابیض.....
۱۸۷.....	فصل دوازدهم: موزه فرش ایران.....
۱۹۰.....	بخش‌های موزه.....
۱۹۵.....	روند جمع‌آوری فرشها و قالی‌های موزه فرش ایران.....
۱۹۷.....	فصل سیزدهم: موزه رضا عباسی.....
۱۹۷.....	بنای موزه.....
۲۰۱.....	امکانات جانبی.....

۲۰۳.....	فصل چهاردهم: موزه آبگینه و سفالینه
۲۰۴.....	بنای موزه
۲۰۵.....	بخشهای موزه
۲۱۱.....	فصل پانزدهم: موزه هنرهای معاصر تهران
۲۱۴.....	بخشهای موزه
۲۱۷.....	فصل شانزدهم: موزه بریتانیا
۲۱۷.....	تاریخچه
۲۱۸.....	ساختمان (۱۷۵۳)
۲۲۵.....	فصل هفدهم: موزه مت
۲۳۱.....	فصل هیجدهم: موزه لوور
۲۳۱.....	موزه لوور
۲۳۶.....	تاریخچه کاخ لوور
۲۳۶.....	هرم لوور
۲۳۹.....	فصل نوزدهم: موزه متروپولیتن
۲۴۱.....	طراحی‌ها و نقاشی‌ها
۲۴۵.....	فهرست منابع

پیشگفتار مولفان بر ویرایش دوم

پس از حمد و سپاس از دینار منان که توفیق انتشار دیگر بار کتاب موزه، موزه داری و موزه‌ها را فراهم آورد، وظیفه ویرایش می‌دانیم تا به رسم ادب از محضر خردمندان، اساتید، دانش پژوهان و دانشجویانی که با استقبال گسترده خود از ویرایش نخست این اثر ما را بر سر شوق آوردند و زمینه سپاسگزاری نماییم.

کتاب موزه، موزه داری و موزه‌ها علاوه بر استقبال گسترده مخاطبان خود توانست در مراحل انتخاب کتاب سال جمهوری اسلامی ایران در حوزه کلیات تا انتخاب به عنوان یکی از سه نامزد سال ۱۳۸۸ پیش رفته و اگر چه در مرحله نهایی افتخار این انتخاب را نیافت تا کتاب برتر سال گردد. پس از این جهت برای ما که خود را در این وادی جز دانش اندوزانی در بادی راه می‌دانیم، سرافرازی و اعتباری درخور کسب نمود.

در انتشار ویرایش دوم به دلیل محدودیت زمانی موجود و ضرورت تامین اثر برای مخاطبان دانشگاهی تنها توانسته‌ایم دو گام کوچک برداریم. نخست آن که تا حد امکان متن را از پیرایه‌های مربوط به اغلاط ویرایشی یا مرتبط با تایپ، برادایم و دیگر آن که چهار موزه مطرح بین المللی؛ موزه لوور پاریس، موزه ارمیتاژ سنت پترزبورگ، موزه متروپولیتن نیویورک و موزه بریتانیا در لندن را به فهرست موزه‌های مورد معرفی بیافزاییم. در واقع فهرست موزه‌هایی که می‌توانستند به متن افزوده شوند آن قدر متنوع و حجم مطالبی که در مورد هر یک امکان آوردن آن بود چنان گسترده است که خارج از حوصله چنین اثری می‌نمود. از این رو این چهار موزه را تنها به عنوان شواهدی و آن هم به اختصار معرفی نموده‌ایم. امید که در آینده

بتوان بیش از این بر غنای متن افزود تا پاسخی در خور به اعتماد مخاطبان داده باشیم.

باید پذیرفت که علیرغم این که سرزمین ما به واسطه قدمت تمدنی و پیشینه عظیم فرهنگی خود از جمله منابع اصلی تامین کننده آثار موزه‌ای برای موزه‌های معتبر سراسر جهان بوده است و نیز وجود موزه‌هایی ارزشمند در داخل، از منظر تولید ادبیات علمی در این زمینه پیشرفت‌های قابل ملاحظه‌ای در کشور صورت نپذیرفته است. شاید یکی از دلایل اصلی این موضوع وسعت اندک بازار مخاطبان و انحصار آن در موزه دانشجویان و دانشگاهیان است، بنابر این باید امید داشت تا نهادهای مرتبط در بدنه دولت و بخش خصوصی و خاصه علاقمندان موزه‌ها و از جمله مجموعه سرانجام در این حوزه فعالیت می‌کنند زمینه‌های توجه بیشتر به این حوزه دانشی را نیز فراهم آورند. حمایت این گروه‌ها می‌تواند اسباب دلگرمی مولفان و دانش پژوهان موزه‌داری را در پی داشته باشد.

روند توسعه موزه داری در قالب فعالیت بخش خصوصی که شواهدی از آن را اینجا و آن جا در کشور شاهد هستیم نمود بیشتری برای توجه بیشتر به نیازهای این بخش رو به رشد مخاطبین آتی خواهد داشت و به همین جهت به فال نیک گرفته می‌شود.

سرانجام یادآور می‌شویم که با انتشار ویسنتی نخست این اثر البته منتقدان ارجمند نیز محبت خویش را از مولفان دریغ ننموده به طرق مختلف ما را از راهنمایی‌های ارزشمند خویش برخوردار نمودند. گرچه در برخی موارد تفاوت دیدگاه‌ها منجر به برداشتی ناصواب از متن می‌گردید و در مواردی اشتباهات ویرایشی و تایپی منشا این نقدها بود. به هر تقدیر ضمن سپاس ویژه از محضر ایشان دیگر بار دست طلب در جهت نقد اثر به حضور این عزیزان و سایر علاقمندان دراز نموده صمیمانه انتظار راهنمایی داریم.